

Egzistencijalizam u romanima Petra Šegedina

Bedlek, Katarina

Undergraduate thesis / Završni rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet u Rijeci**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:708090>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-04**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET

Katarina Bedlek

Egzistencijalizam u romanima Petra Šegedina
(Djeca božja, Osamljenici)

(ZAVRŠNI RAD)

Rijeka, 2017.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET
Odsjek za kroatistiku

Katarina Bedlek

Matični broj: 0009071088

Egzistencijalizam u romanima Petra Šegedina
(Djeca božja, Osamljenici)

ZAVRŠNI RAD

Preddiplomski studij: Hrvatski jezik i književnost

Mentor: izv. prof. dr. sc. Aleksandar Mijatović

Rijeka, 15. rujna 2017.

Sadržaj

1. UVOD	2
1. 1. PETAR ŠEGEDIN	3
2. EGZISTENCIJALIZAM.....	5
2.1. EGZISTENCIJALISTIČKI ROMAN.....	5
2.2. EGZISTENCIJALISTIČKA PROZA PETRA ŠEGEDINA.....	6
3. DJECA BOŽJA	7
3.1. KOMPOZICIJA	8
3.2. PETAR STAKAN	9
3.3. ANTUNICA	11
3.4. UČITELJ	11
4. OSAMLJENICI.....	12
4.1. KOMPOZICIJA	13
4.2. DEZINTEGRACIJA LIKOVA	14
4.2.1. ARTURO.....	14
4.2.2. SILVIJE.....	16
4.2.3. SREĆKO	16
5. ZAKLJUČAK	19
6. SAŽETAK.....	20
7. POPIS LITERATURE	21

1. UVOD

Petar Šegedin jedan je od najizvornijih i najreprezentativnijih hrvatskih pisaca 20. stoljeća. Zaslužan je za gradnju modernog hrvatskog proznog izraza. Čitanost mu nikada nije bila prevelika pa se drži izrazito "teškim" piscem. Kao pisac je izrazito temeljit i ozbiljan u radu. Ideal slobode promiče kao umjetnik, ali i kao građanin. Autor je romana *Djeca Božja* i *Osamljenici* koji zajedno sa romanom *Crni smiješak* tvore egzistencijalističku trilogiju. Tema ovog završnog rada je egzistencijalizam u spomenutim njegovim romanima. Egzistencijalizam se tumači kao filozofija koja se bavi problemima ljudske egzistencije. Roman *Djeca božja* prati odrastanje i sazrijevanje dječaka Petra Stakana, a *Osamljenici* prikazuju čovjekov strah pred sudbinom. *Osamljenici* su klasičan primjer ilustracije egzistencijalističke poetike, u kojem fenomen osamljenika proizvodi tri modaliteta *nesretne svijesti* u traganju za autentičnošću života.¹ Svaki junak pati, osjeća strah, nemoć i tjeskobu. Navedeni osjećaju vezani su uz egzistenciju. Oni su u potrazi za smislom života, a na tom putu ih čekaju razne prepreke.

Završni rad se sastoji od uvodnog i zaključnog dijela te tri poglavlja koja su podijeljena na podpoglavljja. Nakon uvodnog dijela, u kojem se iznose glavne sastavnice rada i biografija autora slijedi poglavlje o egzistencijalizmu. U tom se poglavlju navode osnovne značajke egzistencijalizma i egzistencijalnog romana. Dalje slijede poglavlja u kojima se interpretiraju romani *Djeca božja* i *Osamljenici*. Na samom se kraju iznosi zaključak, sažetak i popis korištene literature.

¹ <http://www.matica.hr/vijenac/412/suvremenik-petar-segedin-2637/> (16.8.2017.)

1. 1. PETAR ŠEGEDIN

Hrvatski književnik Petar Šegedin rođen je 8. srpnja 1909. u selu Žrnovo na otoku Korčuli. U Žrnovu završava pet razreda pučke škole, a u gradu Korčuli četiri razreda građanske škole. Učiteljsku školu pohađao je u Dubrovniku dok je višu pedagošku i Filozofski fakultet pohađao u Zagrebu. Školovanje u Dubrovniku označava prekretnicu u njegovom životu jer ondje upoznaje i druži se s Radoslavom Tasovcem, autorom dviju anarhističkih knjiga (*Sadif*, *Sadifovi učenici*). U tim knjigama Tasovac iznosi tezu o ljudožderstvu - da čovjek ubija da bi preživio. Kasnije će tu tezu Šegedin drugačije formulirati: život živi od života. Cvjetko Milanja navodi da Tasovac u Šegedinu usađuje crv sumnje i znatiželje, ali i životni nihilizam te filozofski pesimizam.² Radio je kao učitelj u Kuli Norinskoj i Račišću.

U Zagrebu se uključuje u krug Krležinih suradnika tzv. pečatovaca. Šegedin se prvi put javlja 1939. godine u časopisu *Pečat*, *Odlomkom proze*. Tada piše pod pseudonimom Petar Kružić. U poratnom razdoblju djeluje kao društveni radnik i tajnik Matice Hrvatske. Prvi je koji se u Jugoslaviji pobunio i suprotstavio vladajućoj sorealističkoj politici. Svojim referatom *O našoj kritici* iznosi ideju slobode umjetničkog stvaranja. Kao potpisnik *Deklaracije* i kao aktivni sudionik »proljeća« proglašen je narodnim neprijateljem. Spadao je u onu grupu hrvatskih intelektualaca koji su Hrvatsku vidjeli kao slobodnu i demokratsku zemlju. Zbog svog političkog uvjerenja morao je napustiti državu. Odlučio se za neku vrstu dobrovoljnog emigrantstva u Austriji i Njemačkoj.

Djelovao je kao izrazito plodan pisac pišući romane, novele, eseje i putopise. Pišući pod utjecajem francuskog personalizma, on u svojim djelima provodi tipičnu fenomenološku redukciju, svodeći čovjeka na golo postojanje što prethodi svakome drugom određenju. Već njegovi prvi romani *Djeca božja* (1946.) i *Osamljenici* (1947.) utemeljuju poseban tip moralističke meditativne proze zaokupljene graničnim egzistencijalnim situacijama i pokušajima njihova prevladavanja. Svi mu likovi oličavaju različite aspekte jednog stanja:

² C. Milanja, *Biće samosti ili književno djelo Petra Šegedina*, STAJER-GRAF, Zagreb, 2009. str. 183.

potpune otuđenosti i nemogućnost realizacije vlastitih egzistencija.³ Za pojavu Petra Šegedina odmah se vezuju njegova već spomenuta dva najpoznatija romana *Djeca Božja* i *Osamljenici*. Osim toga autor je još tri romana; *Crni smiješak* (1969.), *Vjetar* (1986.) i *Krug što skamenjuje* (1988.) Kritika ga je ocijenila umjetnički uspješnijeg kao novelista. Napisao je desetak knjiga novela i pripovijedaka. Većinu njegovih novela karakterizira vrlo sličan aspekt tema i motiva. Najčešće polazi od nekog neočitog svakodnevnog događaja. Ako koristi neke tradicionalne i moderne postavke on tome pridodaje svoje osobitosti. Kao glavna odlika njegova stila izdvaja se defabularizacija. Šegedin je više »situacijski« novelist što znači da opisuje atmosferu, stanja i ugođaj koja opsjedaju njegove junake. Neke od njegovih novela i pripovijedaka su: *Mrtvo more*, *Na istom putu*, *Orfej u maloj bašti* i *Sveti vrag*.

Milanja navodi da njegovo životno djelo možemo pratiti od egzistencijalističke poetike sabrane u djelima *Djeca božja*, *Osamljenici* i *Crni smiješak*, obračuna sa socrealističkom estetikom, estetičkim i književnokritičkim tekstovima, putopisima, novelističkim radom do političkog obračuna s totalitarizmom.⁴

Kao pisac postavlja si cilj: misao i osmišljavanje. Piše kao autentični istraživač čovjekovih putova kroz život. Uvijek je temeljit te pripada manjoj skupini književnika koji zaista stvaraju i izražavaju misli. Umire 1. rujna 1998. godine u Zagrebu.

³ K. Nemeć: *Povijest hrvatskog romana od 1945. do 2000.*, Školska knjiga, 2003., str. 104

⁴ C. Milanja, *Biće samosti ili književno djelo Petra Šegedina*, STAJER-GRAF, Zagreb, 2009. str. 166

2. EGZISTENCIJALIZAM

Egzistencijalizam je filozofija koja se bavi problemima ljudske egzistencije. Sve započinje glavnim predstavnikom francuske egzistencijalističke škole Jean Paulom Sartreom. Njegov je roman *Mučnina* postao jedan od glavnih djela egzistencijalizma. U egzistencijalizmu važno je spomenuti danskog književnika i filozofa te oca egzistencijalne filozofije Sörena Kierkegaarda. Pojam filozofija egzistencije dolazi iz latinskog jezika (*exsistentia*) što znači opstojanje. Označava filozofski pravac nastao početkom 20. stoljeća koji naglašava presudnost ljudske egzistencije s obzirom na temeljna filozofska pitanja o istini i spoznaji. Osnovno je stajalište toga suvremenoga filozofskoga nastojanja mišljenje da je način čovjekova bitka jedini primjeren pristup bitku samomu.⁵ U središtu zanimanja nalazi se: čovjek, pojedinac, sloboda i samoostvarenje. Egzistencijalizam kao književni stil nastao je povezivanjem filozofije egzistencije i književnosti. Osnovna teza je da čovjek svojim znanjem i osjetilima ne može spoznati nikakav viši smisao života, esenciju života.

2.1. EGZISTENCIJALISTIČKI ROMAN

Krešimir Nemeć navodi da je egzistencijalistički roman onaj tip romana koji je zaokupljen analitikom postojanja, čovjekovom moralnom, duhovnom i metafizičkom dramom. Glavne teme su: problem čovjeka pred licem vječnosti, (be)smisao ljudske egzistencije, tragika ljudske osamljenosti, nemogućnost komunikacije s vanjskim svijetom, bezavičajnost modernog čovjeka te osobna i društvena otuđenost. Likovi su atipični i nesretni ljudi opterećeni osjećajima krivnje, kajanja, straha i tjeskobe.⁶ Često su društveni *outsideri* jer se svijet prema njima odnosi neprijateljski, a oni su iz tog svijeta isključeni. Nalaze se u stalnoj potrazi za nekim osloncem. Takvi su romani ispunjeni pitanjima bez odgovora i problemima bez razrješenja. Roman se ne zadovoljava samo stvaranjem priče i zapleta već uporno inzistira na problemu, stanju i analizi misli. U prvi plan je stavljena moralna problematika i pitanja ljudskog postojanja. Narativne tehnike koje se koriste su: defabularizacija, psihoanaliza, redukcionizam, unutarjni monolog i asocijativnost. Likovi su često i nosioci nekih filozofskih ideja te iznose filozofske stavove i teze. Kao primjer mogu se

⁵ <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=19630> (2.8.2017.)

⁶ K. Nemeć: *Povijest hrvatskog romana od 1945. do 2000.*, Školska knjiga, 2003., str. 101-102

navesti iskazi iz romana Petra Šegedina, *Osamljenici*: „Život ne treba ni voljeti, ni mrziti, njega treba sa zanimanjem gledati”, „Ja sam se zbio”.

2.2 EGZISTENCIJALISTIČKA PROZA PETRA ŠEGEDINA

„Šegedinova egzistencijalistička proza, kao paradigmatiska, primjer je *par excellence* u kojemu romaneskna svijest ne sugerira "izlazna" rješenja i preporučiv model egzistencije, ona nema ambicije vladajućosti diskursa, ni sudbine, njoj je naprotiv više stalo do autoanalitike stanja čovjekove egzistencije, ponekad s "dodatnim" komentarom.”⁷ Njegovi egzistencijalistički romani ne proizlaze izravno iz sistema egzistencijalističke filozofije, ali postoje neke sličnosti s autohtonom i autentičnom Kierkegaardovom egzistencijalističkom filozofijom.

Romani *Djeca božja*, *Osamljenici* i *Crni smiješak* uvjetno se svrstavaju u egzistencijalističku "trilogiju". Roman *Crni smiješak* je naknadno ustrojen kao roman jer su novele i priče koje ga čine prije romana bile objavljivane u različitim zbirkama novela. Ujedno se u tom romanu bavi pitanjem književne proizvodnje. Značaj ove trilogije očituje se u osviještenom odnosu života i priče, egzistencije i jezika. Romani u određenom smislu tvore zaokruženu cjelinu, ali sam autor tu cjelinu nije tako zamislio. Zbog toga Cvjetko Milanja romane uvjetno naziva "trilogijom" te pojam trilogije stavlja pod navodnike. Ovi romani ne čine cjelinu kompozicijom, fabulom, likovima ni pričom. Ono što ih zapravo čini cjelinom je egzistencijalistički projekt, tj. priča o sudbinama više likova. Osim toga, cjelinom ju čini i egzistencijalistički projekt, odnos egzistencije i priče, stvarnosti i literature te života i jezika.

Romani nisu u klasičnom smislu romani lika ili karaktera iako se temelje na psihoanalizi. To je zbog toga što pripovjedač ne prati toliko razvitak karaktera već njegove reakcije, njegovo preispitivanje i autoanalizu. Svi likovi jednako teže duhovnom iskupljenju i tračku nade. Svi Šegedinovi likovi imaju svog osobnog demona te tragaju za postojanim smislom i ispunjenim životom. U središtu romana je čovjek izvan nekih konkretnih društvenih i političkih odnosa. Junaci nisu ni prosječni ni tipični već svaki na svoj način iznose iskrivljene slike svijeta koji nose u sebi često opterećeni društvenim uzrocima i unutrašnjim deformacijama psihe. Šegedin je pisac vrlo ograničenih fabula pa je priča najčešće ispričana

⁷ C. Milanja, Hrvatski roman 1945. -1990., Zavod za znanost o književnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 1996. , str. 50

glasom sveprisutnog pripovjedača. Romani se bave kriznim i rubnim stanjima ljudske svijesti. U središtu njegova zanimanja su: stanja straha i kolebljivosti te usamljenosti i tjeskobe. Na svakoj se stranici romana govori o bitnim pitanjima čovjekova postojanja te takva proza u čitatelja izaziva osjećaj nelagode i tjeskobe. Djelima dominira intelektualna strast i drama mišljenja.

3. DJECA BOŽJA

Roman *Djeca božja* objavljen je 1946. godine u nakladi Matice hrvatske. Preveden je na francuski, njemački, mađarski, poljski i slovenski jezik. Radnja je smještena u malu sredinu Žrnovo na otoku Korčuli, ujedno i rodnom mjestu samog autora. Pisan je prije i za vrijeme drugog svjetskog rata te prema autorovom priznanju nosi pečat njegova djetinjstva. U njemu se prepoznaju tri modela samoobrane: rezignacija, nihilizam i pobuna. Objavljen je za vrijeme socrealističke estetike te doživljava oštru kritiku.

Prave fabule nema ni u jednom Šegedinovom romanu pa tako ni u ovom. Roman je analiza djetinjeg straha pred nedohvatljivom tajnom života. U to je još uključen i odnos prema smrti. Želi se prikazati tragičnost junaka koji je s jedne strane opsjednut osjećajem svoga grijeha, a s druge strane ponesen primjerima kršćanskih mučenika i svetaca. Pripovjedač romana je u trećem licu jednine. Nalazi se izvan pripovijedanja, opisuje, ali ne prosuđuje. Upoznaje nas s prostorom i vremenom te ambijentom koji poprima mitske i prirodne karakteristike. Vidljivo je njegovo znanje o svijetu koji pripovijeda, ali nije riječ o sveznajućem pripovjedaču. To je pripovjedač koji prevladavajuće mjesto daje liku. Ne prati razvoj karaktera već njegove reakcije. Koristi se tehnikama slobodnog neupravnog govora, neizravnim unutarnjim monologom i izravnim monologom.

„Rečeno je da je taj roman poput bruegelovske ili boschovske naturalističke slike, pun odvratnosti i sadističkog katoličkog kopkanja po najnižim područjima ljudske duše; da je subjektivizam glavna mana romana, jer je pisac »izobličio jedno selo do sasvim neljudskih oblika, lišio ga svega humano i pozitivno«; da se cijela knjiga odvija na rubu neuvjerljivosti; i da iz romana zaudara najautentičniji srednji vijek. Pa je to dakle djelo, došavši iz prošlosti, toj

prošlosti i pripada, jer crna slika u njemu ostaje do kraja crna: Pisac nije našao nikakva rješenja postavljenih problema.”⁸

Radnja se vrti oko glavnog protagonista Petra Stakana koji odrasta u maloj sredini Žrnovo. Uz njegovu se priču neposredno opisuje i sredina u kojoj odrasta. Djeci je usađena priča da svijet predstavlja napast koja svakoga može navesti na grijeh. Već u prvim rečenicama uviđamo središnji problem romana, a to su čovjekove granične situacije i pokušaj njihova prevladavanja. Opisom dvaju dječaka daje se osnovna razlika: profinjenosti, plahosti, grubosti, snage i sirovosti. Žrnovo predstavlja simbol civilizacijskog, religijskog, kulturnog i tjelesnog.

„Žrnovo nosi ime po kotlini...Jer, eto, koliko neprijatelja ima, gospode naš sveti, selo Žrnovo pod ovim nebom i na ovoj suhoj zemlji (za koju bi bilo točnije reći da je kamen, nego zemlja, jer je zemlje ponekad toliko da se mora šakama sakupljati) i svejedno Žrnovo živi, živi kao što žive kvrgave masline među grižama, raspucale česvine i čokoti, loze, gladno, žedno i ubogo.“⁹

Svećenik don Petar ima veliku ulogu u životu djece i mještana. On koristi svoj položaj kako bi pripovijedao o napastima kojima se trebaju oduprijeti. Govori da je Vrag sveprisutan i da samo čeka kako bi nekoga naveo na grijeh. Petar kao i sva djeca osjeća potrebu da se odmakne od tog mišljenja i da propita ono što su mu stariji pričali i učili ga. Sve njegove nevolje započinju zbog dječje znatiželje. Nakon što tijekom ispovjedi don Petar sazna da su Petar i djevojčica Anica radili ono što nisu smjeli, započinju raznorazne glasine. Loša pojava postala je svijest o postojanju suprotnog spola. Taj se grijeh počeo pripisivati njegovoj obitelji.

3.1. KOMPOZICIJA

Roman čine tri dijela, *Otkrića*, *I java i san*, *Rebekina mjera*. U središtu se razmatraju tri temelja pitanja koja se prezentiraju s tri glavna junaka. Ali se roman najvećim dijelom bavi odrastanjem i sazrijevanjem malog Stakana i buđenju njegove tjelesnosti.

Prvi kompozicijski blok sastoji se od devet sekvencija gdje nas pripovjedač upoznaje sa selom, društvenim svjetonazorima, o proizvodnji i nastanku zla, kršćanskoj osudi te o

⁸ P. Šegedin, *Djeca božja Pripovijetke*, Matica Hrvatska, Zora, Zagreb, 1977., str. 12

⁹ Isto, str. 46-47

samom liku Stakana. Iznosi se dihotomija vanjskog i unutarnjeg, tjelesnog i duhovnog, profanog i svetog. Dječak je s gledišta starijih suseljana zatočenik zla. To "zlo" s njegove dječeačke strane zapravo proizlazi iz puke dječje znatiželje i radoznalosti. Sve proživljava iz pozicije djeteta, ali razmišlja iz pozicije odrasle osobe.

„Kroz te svoje misli padao je sad u sentimentaln plač nad samim sobom, sad u grčevitu obranu i konačno se u časovima najvećeg oćaja osvećivao svima oko sebe. Ali čak i u tim časovima nije gubio nadu da će ga bog ipak razumjeti, da ga ne će ostaviti, jer nije nikada konačno povjerovao da je zao...”¹⁰

Drugi kompozicijski blok čini osam sekvencija te je najkraći. Uvodi se novi lik i nova problematika. Glavninu toga čini Stakanov strah i samoća te rad njegove podsvjesti i iracionalnog. Lik koji se uvodi je lik Antunica kojeg vodi ideja straha od smrti i prolaznosti. Stakan započinje živjeti u uvjerenju da je on sam vrug. Blok završava Stakanovim krikom tj. dozivom majke.

Treći kompozicijski blok čini deset sekvencija, ali se vremenski ugrađuje u kontinuitet drugog dijela. Uvodi se novi lik, lik učitelja kao sakupljača narodnog blaga koji izlaz vidi u samoubojstvu. Antunica umire, a Stakan se razapinje na križ.

3.2. PETAR STAKAN

„Jedan je bio plavokos, mršav, obučen nekako prefino u plavu bluzu s bijelom vrpcom na prsima, nosio plave, kratke hlaćice, i marinsku kapu na glavi. Sve doduše preveliko za njega i utoliko komično; zvalu ga Stakan, a kad su bili ljuti na njega i htjeli mu napakostiti: Štakan.”¹¹

Petar Stakan je glavni lik romana. Njime započinje i završava roman. Pripovjedač mu daje najviše pažnje te je karakterološki najrazvijeniji lik. Drama Stakana utemeljena je na svijesti o grijehu i krivnje. Źeli iskupiti nepostojećii grijeh sa nakanom da postane svetaćki savršen. Obitelj ga prepušta njegovoj sudbini. Svijest mu je podređena strogom katolićkom

¹⁰ Šegedin, Djeca božja Pripovijetke, Matica Hrvatska, Zora, Zagreb, 1977., str. 45

¹¹ Isto, str. 45

moralu i unutarnjim erotsko-estetskim žudnjama. Cijelo ga vrijeme muči osjećaj straha i krivnje.

„Zguren je sjedio na trijemu, što ga je danas odabrao kao prenoćište, i eto od povratka u kamenolom nema mira. Izgleda kao da će se u njemu nešto rasprsnuti, a iz njega će prokuljati užasan krik k nekome radi spasa...“

Stakan ne teži blaženstvu nego otkupljenju, on ne želi nagradu nego spas. Njegovi nagoni i strasti razvijaju se u krugu obitelji i sela te se sudaraju s vrijednostima koje nosi pučka tradicija, crkva i škola. „Osnova dihotomija koju Stakan živi jest prijepor njegove dječje radoznalosti i, s pozicije starijih, vlastita racionalizacija toga »zla«, što će ga na kraju dovesti do pribijanja na križ kako bi iskupio grijeh.“¹²

Smatrao je da nema prijatelja te u jednom trenutku odlučio pobjeći. Njegova namjera je bila živjeti u divljini i tako zaboraviti na pomisao da je vrag u njemu. No, prestrašio se kada je pala noć te počeo trčati prema kući. Već blizu kuće pao je i onesvijestio se uplašivši se udara groma. Kako je buncao majka je mislila da je opsjednut pa je pozvala tetu Mariju. Dobio je upalu pluća pa dugo vremena nije ozdravljao. Teta Marija ga je liječila svetim moćima iz Rima, kako ona kaže, sam blagoslov pape. Tada je zapravo bio sretan jer je bolest prekrila sve ono užasno što se dogodilo i pričalo. Nitko više nije spominjao što se dogodilo te su ga svi mazili. Nije razmišljao o vragu već je donio odluku da će od sada biti dobar i da nikome neće učiniti ništa nažao. Kako sad već zna molitvu teta Marije napamet može postati svetac. Odluči da će čim ozdravi otići u spilju te moliti i postiti sve dok ne bude mogao činiti čudesa kao sam Krist i drugi svetcí. Dok je bolovao većinu vremena provodio je u krevetu, osluškivajući teško disanje strica Antunice. Njegova je bolest sve više napredovala te su već svi znali što se očekuje, smrt. Stakan je svakog trenutka očekivao da će stric ustati, doći do njega i pred njim umrijeti. Takvi trenutci su za njega bili neizdrživi. Osjećao se povrijeđeno, ali je znao da on za razliku od strica neće umrijeti. Stričeva smrt ga neće toliko rastužiti koliko preplašiti. Bojao ga se dok je bio živ, a sad još više.

Na kraju romana javlja mu se ideja da mora umrijeti na križu. S prijateljem Kusom dogovorio se da će se igrati Velikog petka, ali da će sačekati pravi Veliki petak. No, Stakan to nije mogao dočekati. Svakog trena se bojao da će vrag doći po njega i odnijeti ga. Smršavio je, nije spavao. Ako bi i zaspao počele su se javljati strašne slike koje izazivaju krikove. Nije

¹² C. Milanja, *Biće samosti ili književno djelo Petra Šegedina*, STAJER-GRAF, Zagreb, 2009. str. 19

išao u školu, a kući je dolazio tek toliko da ga ukućani vide. Cijelo vrijeme je provodio u spilji te si je sam pripremio križ od dva suha borova debla. Kusi i Miki krije što je naumio te se boji da će otkriti njegovu namjenu. Kad saznaju što želi učiniti ostaju zaprepašteni te pobjegnu. To u Stakanu izazove osjećaj poniženosti i napuštenosti. Osjećao je da su ga izdali te da će ga zbog ovoga izrugivati. Zapravo nikad nije ni pomislio da će stvarno umrijeti već da će po njega doći neki anđeo i sve spasiti. Iskupljenje od svih mogućih grijeha i zala vidi u razapinjanju na križ. Kada čuje da se prijatelji vraćaju, zaprepasti se. Osjećao je da nešto mora učiniti samo kako bi ih zaprepastio da mu se ne rugaju. Pribije si lijevu ruku na križ te zarida kad mu se ova dvojica približe. Na kraju lizanje krvi psa Rebeke simbolično označava preuzimanje zla.

3.3. ANTUNICA

Lik Antunica, Stakanova strica uvodi se u drugom kompozicijskom bloku *I java i san*. Boluje od tuberkuloze, tijekom romana postaje sve slabiji i slabiji te u konačnici umire. Na zaprepaštenje mnogih suseljana odbija primiti bolesničko pomazanje. Bolest ga udaljava od drugih te jedini smisao pronalazi u pisanju. Smisao besmislenog života pokušao je pronaći u pisanju, u književnosti. Kao središnji lik tog dijela javlja se s idejom straha od smrti i prolaznosti. Zapravo, njegova glavna ideja je da književnost predstavlja spas i osmišljavanje egzistencije. Smisao, vječnost i vrijednost su u umjetnosti iako je prava istina život bez ikakvih ukrašavanja. Središnji problem drugog dijela romana je kako osmisliti egzistenciju umjetnošću. Antunica je književnik i svoj roman naziva *Varave varijacije*. Time nam se javlja tehnika metaromana, odnosno romana u romanu. Na putu traženja iskupljena dolazi do spoznaje žrtvovanja života u korist književnosti. Smisao pronalazi tako što iza sebe ostavlja djelo i daje ga u ruke potencijalnom čitatelju, tj. Stakanu.

3.4. UČITELJ

Učitelj je prema Milanji najtragičniji lik u romanu. Uvodi se u trećem kompozicijskom bloku. Uvodi se kao sakupljač narodnog blaga te kao kulturni djelatnik s primjesama erotizma. Ono što on osjeća je tjeskoba, praznina i otuđenost. Zapravo je zarobljenik vlastitih misli koji sanja o nekom velikom gradu u kojem se nešto događa. Duboko je nesretan i ne može se izraziti riječima za razliku od Antunice. Svoj strah, prazninu i tjeskobu može izraziti

jedino neartikuliranim urlikom. Svjestan je što želi, ali često postaje žrtva vlastitih misli pa nigdje ne pronalazi izlaz. „I on se od žrnovskog mikrokozmosa povlači u svoj varavi »oblik života«, sve više padajući u prazninu, bezizlazje, besmisao, u nikad realizirani san o visokoj književnosti u velikom gradu. I njega muči prijepor između tamne strane stvarnosti i himera, te spas pokušava naći u različitim modalitetima žrnovske stvarnosti kao i u prostoru vlastitih iluzija.”¹³ U samoubojstvu vidi jedini i pravi način prevladavanja osjećaja praznine, osamljenosti i nihilizma. Izlaz iz toga može pronaći u književnosti, društveno korisnom radu ili u erotizmu, ali odlučuje se za samoubojstvo.

4. OSAMLJENICI

Roman *Osamljenici* objavljen je 1947. godine, a objavilo ga je Društvo hrvatskih književnika. Preveden je na mađarski i makedonski jezik. Prikazuje nemoć realizacije egzistencije u umjetnosti. Kao i prvi Šegedinov roman pokrenuo je lavinu kritika pa tako jedna od kritika navodi da je ovaj roman »štetno zastranjenje vrlo nadarena pisca«. U središtu se nalazi prikaz čovjekova straha pred sudbinom i analiza nesretne svijesti. Roman manipulira kognitivnim radnjama i analizom podsvijesti. Nije posvećen analizi samo jednog lika već prikazuje tri modela egzistencije prikazane u tri lika, Arturo, Srećko i Silvije. Temelji se na psihoanalitičkim radnjama. Jedino i važno pitanje koje muči glavne protagoniste je: "Što učiniti sa svojim životom?"

Pripovjedač ne prati njihovo sazrijevanje, njihovu genezu, nego psihološko razotkrivanje već formiranih likova, odnosno analitiku stanja nesretne svijesti i osamljene egzistencije.¹⁴ Složenim odnosima u romanu autor stvara viziju svijeta apsurdnog postojanja. Veza između „osamljenika” i ostatka svijeta zasniva se na apsurd. Onoliko koliko su apsurdne egzistencije likova toliko je i svijet apsurdan sam po sebi. Sam je Šegedin za svoje romane rekao da su "misli u pričama" pa se tako ovaj roman određuje kao roman koji govori o patološkim ličnostima, roman o prijeporu književnosti i egzistencije i života koji se nije uspio ostvariti u umjetničkom te roman junaka koji su svoju svijest doveli do gubitništva.

¹³ C. Milanja, *Biće samosti ili književno djelo Petra Šegedina*, STAJER-GRAF, Zagreb, 2009. str. 167

¹⁴ Isto, str. 168

Milanja govori o tome kako roman prati tri lika koja se mogu odrediti kao prototipovi egzistencijalističkog modela sartrovski apsurdnosti slobode (Arturo), camusovskog filozofskog smisla samoubojstva (Srećko) i gideovskog bezrazložna čina (Silvije). Oni žive u podsvijesti, željni su uništenja i puni mržnje. Nemoćni su realizirati svoju egzistenciju pa se čestim iluzijama dovode do samoće koja ih proždire. Roman se sastoji od stalnog samoispitivanja likova i njihovog samoopažanja koje se očituje u unutarnjim monolozima. Stalno se vraćaju istim temama i idejama kako bi pokušali opisati vlastitu egzistencijalnu situaciju. Svaki lik svojim djelovanjem reprezentira određeni filozofski stav ili svjetonazor. Na njih se može primijeniti citat iz Camusova eseja *Filozofija i roman*: „Svi ti životi održavani u škrtu znaku apsurdna ne bi se mogli održati bez neke duboke i postojane misli koja ih svojom snagom bodri.”¹⁵

Radnja se odvija u jednoj zgradi u kojoj stanuje Srećko zajedno s majkom i Arturo, a Silvijo ondje redovito dolazi. Prikazana je određena kuća u neodređenom gradu, ali mnogi daju naznake gradu Zagrebu. Vrijeme je koncentrirano na dva dana jednog proljeća. Likovi su određeni zajedničkim kronotipom grada, a grad predstavlja prostor otuđenosti.

4.1. KOMPOZICIJA

Roman je podijeljen na tri dijela tj. na tri kompozicijska bloka i 27 poglavlja što ga čini sličnim prethodnom romanu *Djeca božja*. Izuzetak čini naknadno dodani epilog koji naglašava autorovu svijest i nejednakosti života i književnosti.

U prvom kompozicijskom bloku upoznajemo tri središnja lika, Artura, Srećka i Silvija. Velika je većina posvećena starom umirovljenom profesori Arturu, a drugi dio bloka čini njegov razgovor sa Srećkom. Ovaj dio je analiza osamljene i nesretne svijesti te prikaz vjere u mit, esteticizam i cinizam. U ovom dijelu upoznajemo i Srećkovu majku Serafinu koja iskazuje izrazitu zabrinutost za sina. Naznačuje se Arturova sklonost prema pedofiliji koja je prikazana njegovim susretom u parku sa zamazanom djevojčicom. Već pri kraju, desetoj sekvenciji upoznajemo Silvija. Nakon neuspjelog ubojstva, Srećka posjećuje Silvijo koji ga provocira razgovorom o autentičnosti literature i egzistencije.

¹⁵ K. Nemeć: *Povijest hrvatskog romana od 1945. do 2000.*, Školska knjiga, 2003., str. 106

Drugi kompozicijski blok čini poraz. Događa se osobni poraz svakog junaka i njihova konačna spoznaja i svijest o nemoći. Srećko optužuje majku da je ubila sve živo u njemu te usadila strah. Arturo će spoznati da je mit iskonstruiran. Silvije pak dolazi do spoznaje sloma mehaničkog empirizma u seksualnom odnosu. Milanja opisuje da ovi likovi još od djetinjstva imaju komplekse te da su egocentrični. Zbog toga oni ne shvaćaju erotsko kao nešto što je upućeno drugom biću. Zbog toga eros mitiziraju, estetiziraju i iskrivljuju.

Treći kompozicijski blok je totalni raspad, smrt i ludilo osamljenika. Blok je sav zgusnut i imamo dojam da se radnja odvija u jednom trenutku. Zbog toga u nama izaziva neku vrstu eksplozije. Pojavljuje se ženski lik Vesne koja očituje bipolarnost junaka.

4.2. DEZINTEGRACIJA LIKOVA

Subjekt, Ja čini rascjep i praznina, pokreće ga žudnja, a sputava Nad-Ja. On nije unaprijed zadan već se cijelo vrijeme pokušava graditi oko pojmova kao što su obitelj, društvo, jezik i umjetnost. Nalazi se u rascjepu između prirode i kulture te mišljenja i bića. Takva egzistencijalna neodređenost u subjektu stvara strah i navodi ga na stalne pokušaje ponovnog građenja vlastite svijesti i bitka. U romanu se odvija neprestani proces građenja i razgradnje subjekata koji se sve više produbljuju. Tako su postupkom razobličjenja likovi dezintegrirani. Dezintegracija se najbolje očituje u njihovim unutarnjim psihičkim stanjima te urušavanjem njihovih životnih planova i eksperimenata.

4.2.1. ARTURO

„Arturo je mršav, usamljen starački mrzovoljnik s vrlo ritualiziranom svakodnevicom. Pripovjedač ga detaljnim opisom njegove odjeće, sobe i namještaja predočava kao rafinirana esteta, ljubitelja knjiga i umjetnosti, ali i erota te cinika.”¹⁶ Kako bi lakše proizveo osobni mit prevodi Dantea, piše pjesme i likovne kritike te izučava talijansku i francusku književnost. Ulicu promatra kao kretanje masa likovnim očima, a kretanje doživljava kao ritam, glazbu i ples. Milanja Artura opisuje kao bolesno samozadovoljnog Narcisa nastrane erotike koji je proizvođač vlastitog mita. Usredotočen je na vještinu varanja

¹⁶ C. Milanja, *Biće samosti ili književno djelo Petra Šegedina*, STAJER-GRAF, Zagreb, 2009. str. 29

samog sebe i na strah da igru neće moći odigrati do kraja. Zapravo je izrazito hladna osoba, bez nade i srca. Podvojen je između građanskog statusa uglednog profesora i pjesnika, a s druge strane pedofila. Obilježava ga pretjerana briga za vanjski izgled, urednost i preciznost. Važna mu je poetizacija vlastitog života te esteticizam. Ali zapravo nasuprot tom esteticizmu i skladu nalazi se unutarnji i vanjski raspad. Prve znakove njegovog raspadanja primjećujemo prvi put u parku kada doživljava neposredni doživljaj stvarnosti i kada se gubi njegovo estetizirano poimanje svijeta. Susreće gluhoonijemu djevojčicu koja je oličenje gole životne stvarnosti i neestetizirane prirode. Tako djevojčica postaje suprotnost mrtvoj Rut koju on oživljuje u svojim snovima i obnavlja njihovu ljubav. Ona pripada prošlosti, ali on ju oživljava uz pomoć pisama, haljina i cvijeća. U parku osjeća u sebi početak rasula. Osjećao se prevarenim od samoga sebe. Nalazio se u potpunoj praznini. Postavlja si pitanja, ali ne daje odgovor na njih: „Zašto to sve?, Radi koga?“. Otada je postao osjetljiviji i mnogo dalji od ljudi.

„Sve ono, što je krio samo za mrak svoje sobe, počelo mu se sada narivavati u svijest, tražiti neka prava, mjeriti se s ostalim slikama, uvjerenjima, znanjima i kraj svega toga počeo se on stidjeti, plašiti, počeo se osjećati slab, sam, bijedan i napušten...Ustao je od uznemirenja, počeo hodati brže, zuriti očima u granje, zemlju, nebo, tražiti harmoniju, ljepotu, čistoću ljepote i mir, ali ništa nije uspio vidjeti do golog, glupog, jednostavnog, običnog granja, vlažne i smrdljive zemlje i sebe glupavog, ostavljenog po strani.”¹⁷

Jednom razmišljajući iznosi kako je sudbina užasna jer ne može biti ljubljen ni od koga. Cijeli život traži, a ono što nalazi je vještina varanja samog sebe i sitnih sreća kako bi prikrio ono najvažnije.

Usmjeren je isključivo prema vlastitoj ličnosti i stvaranjem idealne slike samog sebe. Odlikuju ga urednost i škrtost. Živi u svojoj kreaciji. Njegova se podvojenost povezuje u mit u kojem se on smatra glavnim licem i gdje se prikazuje njegov život. Osmišljava taj mit kako bi opravdao svoje postupke te tako pokušava dosegnuti moć samog boga. „*Ja, ja sam neuništiv, ja sam metafizički postulat, ja sam dakle Bog, ja sam svjestan da sam Bog...*” Njegov mit je struktura lažne egzistencije. Što više počinje graditi i živjeti svoj mit to sve više dolazi do njegovog psihičkog rastrojstva i dezintegracije. Mit je povezan i sa psihoanalizom jer je

¹⁷ P. Šegedin, *Osamljenici*, OTOKAR KERŠOVANI, Rijeka, 1964. str. 64

povezan sa nesvjesnim. Osjećao se poražen i ugrožen. Došao je do toga da se bojava i sam sebe.

4.2.2. SILVIJE

Silvije je Arturov nezakoniti sin. Izraziti je cinik koji samo naizgled uspješno vlada svojim ponašanjem te eksperimentator ubojstvima u ime znanosti. Rascijepljen je u potrazi za doživljajem sebe i stvarnosti. Njegovi su monolozi i razmišljanja prepuni filozofskih termina i teorija. Eksperimentom želi srušiti lažne konvencije pomoću kojih ljudi smišljaju sebe i stvarnost. Sam govori: "Ali ja znam da je sve mit, ili kako se ono kaže projekcija vlastitih želja." te time priznaje kako je i njegov eksperiment projekcija želja. Priča priču o znanosti koja se i temelji na nekim znanstvenim postavkama, ali kroz njegov govor poprimala elemente mita koji je projiciran u budućnosti. Kao što i njegov otac pokušava živjeti mit koji je osmislio tako i Silvije želi živjeti svoj eksperiment. Na kraju živeći eksperiment ubija vlastita oca te počinu samoubojstvo.

„Nikada nisam tvrdio da sam nešto izuzetno, više nego stup elektrona. Kakav Faust...! Ali 'on' bi bio izmijenio sve, sve. Bojim se, a ohol sam, samoljubiv i uvredljiv, ništa više ni manje od običnog, no običnoga koga, koga?!... Pometača! No, svejedno... To ipak ne isključuje moja pitanja, moje htijenje da saznam, moj eksperiment; da, eksperiment...”¹⁸

4.2.3. SREĆKO

Srećko simbolizira osjećaj promašenosti, straha i gađenja. On je umišljeni pisac. Živi s majkom Serafinom. Odgajan je izrazito sentimentalnim odgojem. Majka se prema njemu ponaša posesivno te ga izdvaja iz okoline. Oca se nije sjećao pa je u njegovom odrastanju izostavljena očinska figura. U djetinjstvu mu se slika oca javljala u snovima pa je otac predstavljao jedinog njegovog prijatelja. Pošto je izrazito vezan za majku stalno se pokušava odvojiti od nje i pronaći vlastiti identitet. Teži uspjesima u glazbi, književnosti i slikarstvu. Želi biti kao sami Dante ili Prometej, polubog. Piše studiju *Narcis mučenik*. Kao problem njegove egzistencije ističe se ta pretjerana vezanost za majku koje se ne može osloboditi,

¹⁸ P. Šegedin, *Osamljenici*, OTOKAR KERŠOVANI, Rijeka, 1964., str. 219

nedostatak oca te neprevladani Edipov kompleks koji ga sputava da uspostavi odnose s drugim ženama. Stalno ga progona osjećaj nesigurnosti i osjećaj manje vrijednosti. Njegov strah od žena potječe iz djetinjstva zbog majke koja mu je ulijevala strah od žena. Kao posljedica toga rađa se i odbojnost prema ženama. Vesna će za njega predstavljat seksualni objekt koji ga privlači, ali koji on ne može osvojiti. Već pri njihovom prvom susretu on zapaža njezinu odjeću, ljepotu i sitne detalje, ali rađa se osjećaj krivnje zbog toga što stoji između dvije žene, majke i Vesne. Ta krivnja govori o neprevladanom Edipovom kompleksu. Tu krivnju on sam sebi ne može objasniti. Kada dođe do situacije gdje stoji između dvije žene, mrtve majke na odru i žene koju želi, Vesne on gubi razum. Tada opet doziva majku, a ženstvo je opet nešto nedokučivo i neshvatljivo za njega. U traženju svog identiteta ne pronalazi nikakav temelj na koji bi se oslonio. Pošto ne nalazi odgovor na pitanja o smislu postojanja i života pokušava samoubojstvo. Pred sam čin razgovara sa svojim Drugim ja te priznaje samom sebi svoj vlastiti mit u kojem je on htio polubog poput Prometeja. Preuzima ga Drugi te pred njega stavlja zadatak. Mora odbaciti dio sebe i početi ispočetka, početi ponovno iz ničega i tako tvoriti novi put za sebe. Javlja se Nepomuk koji će mu zacrtati put pakao - čistište - raj. Nepomuk se javlja kao lik u romanu, ali će u konačnici predstavljat Srećkov glas razuma. Nakon majčine smrti Srećko pomućenog uma odlazi živjeti s tetkom Lucijanom u dalmatinski gradić. Njegovo psihičko stanje se može opisati kao shizofrenično podvajanje na više osoba s potpuno poremećenom vizijom stvarnosti. Događa se udvajanje njegove psihe pa se tako javlja u liku Kralija i mladića. Krali je Srećkov imaginarni lik, proizvod njegove psihe lik priče koju je smislio te također ima svog dvojnika. Umetnuta priča o Kraliju se miješa sa stvarnim događajima. Na samom kraju romana Srećko se nalazi u potpunom psihičkom raspadu. Proganja ga strašna vizija te se opet obraća majci i zaziva pomoć.

„A posljednja misao zgrčila je čitavo njegovo biće. Okrenut tako prema vrtu, počeo je osjećati sobu iza sebe kao strašnu, paklensku, krvavu utrobu, punu užasnih sablasti, koje je već upoznao, dobro znao, a htio ih se osloboditi, htio ih je ne imati. Da ga ta soba, ta užasna utroba ne bi opet povukla u sebe, dohvatio se čvrsto prozora i gledajući u plavkasto-sivo nebo, nije našao nikakvog drugog spasa nego da upravo u to široko, smireno nebo vikne stari, krvavi zov u pomoć: - Majko, majko, majko!...”¹⁹

¹⁹ P. Šegedin, *Osamljenici*, OTOKAR KERŠOVANI, Rijeka, 1964. str. 344-345

U epilogu se navodi kako je Srećko potpuno izgubio osjećaj za vezu s ljudima. Posve se zatvorio te sve češće dolazi do svađa između njega i djece koji ga izazivaju svojim šalama. Zajedno s tetom Lucijanom postao je čudak mjesta. Često izgovara stihove prevedene s engleskog: „Na pučini plače dijete”.

„Osamljenici bi tako trebali biti i ljudi pučine koji razbijaju ustaljene, lažne životne konvencije. Njihovo je osamljeništvo uvjet da bi se ušlo u pakao života, a onda nakon toga pronašao »raj«, gradeći iznova sebe.”²⁰ Njihovi izlasci iz situacija su lažni. Stvarnost koja ih okružuje ih neprestano uznemirava, a oni smatraju da joj ne pripadaju, da ona nije za njih. Zapravo oni nisu za tu stvarnost. Njihovu pustoš simbolizira oglašavanje kokoši. Pokušavaju pronaći vlastiti smisao te unatoč raznim neuspjesima, ne odustaju.

²⁰ D. Gligora, *Dezintegracija likova u Osamljenicima Petra Šegedina*, Dubrovnik: časopis za književnost, nauku i umjetnost, N. s., god. 21 (2010), 1, str. 62

5. ZAKLJUČAK

Cilj ovog rada bio je iznijeti egzistencijalističke elemente u djelima Petra Šegedina. Kao što je već rečeno u poglavlju o egzistencijalizmu područje njegova zanimanja su problemi ljudske egzistencije. Osnovne teme egzistencijalizma su: osjećaj i stanje tjeskobe, osamljenosti i otuđenosti. Petar Šegedin je prvi književnik koji se nakon rata vodio primjerom da pisac mora ići svojim putem. Piscu nikakve kritike, teorije i uzori ne bi trebali određivati kako će on pisati svoje djelo. Tako nastaju romani njegovi najvrjedniji i najbolji romani *Djeca božja* i *Osamljenici*. Djela su izrazito osebujna, različita od drugih, izazivaju brojne negativne kritike te ruše socrealističke postavke. Čitajući njegovu prozu pomišljamo kako čovjek nije otuđen nego je sam.

Rekla bih da ovi romani traže dosta koncentracije prilikom čitanja. Osobno mi je bilo teško pratiti tijek radnje. Nakon čitanja romani nas potiču da i sami razmislimo koji je smisao života. Svakom od nas može doći neka životna faza u kojoj mislimo da je naš život besmislen i beskoristan. Te nas faze zapravo mogu ojačati i pomoći nam da shvatimo koliko je život lijep i da svaki problem ima svoje rješenje. Problem se možda ne može riješiti odmah, ali nakon nekog vremena se sve posloži.

Ono što je zajedničko svim likovima ova dva romana je to da ih progoni i muči isto, a to su krivnja, strah, samoća i bespomoćnost. Lomi ih već svima poznato pitanje: "Što učiniti sa svojim životom?" ili "Koji je uopće smisao života?". Svaki se lik na neki svoj način pokušava uklopiti u svijet, ali im ne ide. Iako se ne mogu pronaći, ne odustaju. Glavni protagonist romana *Djeca božja*, Petar Stakan živi u izrazito katoličkoj i religioznoj maloj sredini. Otok Žrnovo simbolizira civilizacijsko, religijsko, profano i tjelesno. Njegovi se tek probuđeni muški nagoni i puka dječja znatiželja nalaze u sukobu s moralnim vrijednostima koje propovijeda crkva. On svoj grijeh nastoji okajati i naći smisao u mistici i mučeništvu, a nakraju završava pribijanjem na križ. Njegov stric Antunica pokušava svoju egzistenciju opravdati književnošću i pisanjem. U romanu *Osamljenici* Arturo stvara svoj osobni mit koji pokušava živjeti, Silvije želi živjeti svoj eksperiment, a Srećko teži uspjesima u književnosti, glazbi i različitim oblicima umjetnosti. Ono što ih pritišće je neograničenost izbora. Stvarnost oko njih ih uznemiruje. Sami smatraju da nisu stvoreni i da ne pripadaju toj stvarnosti, a zapravo oni nisu za nju. Pokušavajući pronaći vlastiti smisao sve dublje padaju u ponor.

6. SAŽETAK

Tema ovog rada je egzistencijalizam u romanima Petra Šegedina. Romani koji se obrađuju u radu su *Djeca Božja* i *Osamljenici*. Romani govore o bitnim pitanjima ljudskog postojanja. Junaci su opterećeni pitanjima egzistencije te traže smisao postojanja. Svi oni iznose svoju sliku svijeta. Najviše se tematiziraju stanja osamljenosti, tjeskobe i kolebanja. Smisao i opravdanje egzistencije pokušavaju pronaći na različite načine. Neki od njih smisao traže u mistici i mučeništvu dok neki u književnosti i eksperimentu. Navedena stanja javljaju se kad dođu u situaciju koja ih dovodi do neograničenosti izbora pa moraju ograničiti svoju slobodu izbora.

Ključne riječi: egzistencijalizam, egzistencijalni roman, egzistencija, smisao, tjeskoba

7. POPIS LITERATURE

Izvori

P. Šegedin, *Osamljenici*, OTOKAR KERŠOVANI, Rijeka, 1964.

P. Šegedin, *Djeca božja Pripovijetke*, Matica Hrvatska, Zora, Zagreb, 1977.

Literatura

C. Milanja, *Hrvatski roman 1945.-1990.*, Zavod za znanost o književnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 1996.

K. Nemeč, *Povijest hrvatskog romana od 1945. do 2000.*, Školska knjiga, Zagreb, 2003.

C. Milanja, *Biće samosti ili književno djelo Petra Šegedina*, STAJER-GRAF, Zagreb, 2009.

Članci u časopisima

D. Gligora, *Dezintegracija likova u Osamljenicima Petra Šegedina*, Dubrovnik: časopis za književnost, nauku i umjetnost, N. s., god. 21 (2010), 1, str. 57-74

Internetski izvori

<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=19630> (2.8.2017.)

<http://www.matica.hr/vijenac/412/suvremenik-petar-segedin-2637/> (16.8.2017.)